

I вариант

Туган тел

(1) Ничек дип игълан иттеләр әле? (2) «Татарстаннан Ленар Самат улы Вәлиев, Иоһанн Себостьян Бах сонаталарын башкарып, беренче урынны алды», - диделәр. (3) Ленар сәхнә уртасына Татарстан флагын күтәрәп чыкты. (4) Кул чаптылар! (5) Зал Татарстанны, аның яшелле-аклы-кызыллы әләмен алкышлады.

(6) Ленар микрофон янына килеп рәхмәт әйтә башлады. (7) Шунда алдагы рәтләрдә утырган берәү саф татар телендә:

- Татарча әйт, татарча, син бит - татар малае! - дип кычкырды. (8) Аңа тагын берничә кеше кушылды. (9) Ленар каушады, чөнки ул татарча белми иде. (10) Элегрәк, авылга кайтып йөргәндә, әбисеннән берәз өйрәнгән иде. (11) Соңгы елларда кайтмый башлады шул. (12) Ә элек белгәннәрен генә оештырып әйтә алмас, мөгаен. (13) Шулай да бөтенләй дәшми калырга теләмәде Ленар.

- (14) Рәхмәт... мин... әни... әти... Татарстан... яратам...- диде ул. (15) Шунда ук берәз читтәрәк, затлы урындыкларга утырган әти-әнисенә карады. (16) Ничектер кечерәеп калганнар иде алар. (17) Хәзер генә, талантлы уллары белән горурланып, башларын күтәрәп утырган ата белән ана бу минутта бәхетсез, хәтта сагышлы иде.

(18) Ленар аларга ике төрле сүз белән, дәрәсрәге, хис белән карады. (19) Беренче караганда: «Берәр ничек ярдәм итегез инде, бөтен ышанычым сездә», - дип караса, берәздән аның карашында: «Нәрсә инде бу? Нигә мине татарчага өйрәтмәдегез?» - дигән моңсу сорау барлыкка килде.

(20) Шунда ук күңелендә ныклы бер уй туды: «Исән-сау Казаныма кайтсам, икенче көнне үк авылга, әбекәй янына китеп, туган телемне ныгытып өйрәнәп киләм. (21) Дәрәсләрне, музыканы, котлауларны ташлыйм да кайтып киләм!...» (181 сүз).

(Г. Гыйльмановтан)

Текст эчтәлегенә нигезләнеп, А1 – А11 биремнәрен үтәгез. А1 – А11 биремнәренә җавап 4 вариантта тәкъдим ителә, шуларның берсе генә дөрес. Дөрес җавапның номерын түгәрәккә алыгыз.

А1 Кайсы жөмлә түбәндәге сорауга җавап була ала?

Ленар татар телен кемнән өйрәнгән?

- 1) Ленар аларга ике төрле сүз белән, дөресрәге, хис белән карады.
- 2) Кул чаптылар!
- 3) Ул татарча белми иде.
- 4) Элегрәк, авылга кайтып йөргәндә, әбисеннән берәз өйрәнгән иде

А2 Хаталы билгеләмәне табыгыз

- 1) *Соңгы* сүзендә икенче ижеккә килгән [ы] авазы [о] лаштырып әйтелә
- 2) Ярдәм сүзендә авазлар һәм хәрефләр саны бертигез.
- 3) *Мөгаен* сүзендә әйтелеш белән язылыш аерыла.
- 4) *Дәресләргә* сүзендә кулланылган сузыклар нечкәлектә ярашалар.

А3 **Яңгырау** тартык авазлар гына кергән сүзгә табыгыз.

- 1) музыка
- 2) татарча
- 3) котлау
- 4) зал

А4 **Хаталы** сүзтәзмәне табыгыз

- 1) беренче урын
- 2) татар малайы
- 3) берничә кеше
- 4) авылга кайту

А5 *Игълан* сүзендә **ъ** *хәрефе* ни өчен язылган?

- 1) һәмзә тартыгын белдерү өчен
- 2) ижеккә калынайту өчен
- 3) [г] авазын калынайту өчен
- 4) Аеру билгесен белдерү өчен

А6 **Парлы** сүзгә билгеләгез.

- 1) берничә

- 2) эти-эни
- 3) сагышлы
- 4) рэхмәт

A7 “Бөтен ышанычым сездә.” жөмләсенен дәрәс тәржәмәсен билгеләгез.

- 1) Вся надежда на вас.
- 2) Вся наша надежда.
- 3) Я на вас надеюсь.
- 4) Я навеки ваш.

A8 Төшем килеше кушымчасы ярдәмендә бәйләнгән сүзтәзмәне билгеләгез.

- 1) Казанга кайту
- 2) татарча әйтү
- 3) флажны күтәрү
- 4) микрофон янына килү

A9 Калын хәрәфләр белән бирелгән **фигыльнең төрен** билгеләгез.

*Ленар микрофон янына **килеп** рэхмәт әйтә башлады.*

- 1) сыйфат фигыль
- 2) хәл фигыль
- 3) исем фигыль
- 4) инфинитив

A10 *Ныклы* уй сүзтәзмәсенен дәрәс тәржәмәсен табыгыз.

- 1) твердая мысль
- 2) главная мысль
- 3) здоровая мысль
- 4) твердое решение

A11 Жөмләнең **баш кисәкләрен** табыгыз.

Ленар аларга ике төрле сүз белән, дәрәсрәге, хис белән карады.

- 1) аларга карады
- 2) ике төрле сүз
- 3) хис белән карады
- 4) Ленар карады

2 нче бүлек

В1 – В 12 биремнәрен укылган текст нигезендә башкарыгыз. Җавапларны сүз (сүзтезмә) яки саннар белән языгыз.

В1 16 нчы жөмлэдән *бәләкәйләнен* сүзенә синоним булган берәмлекне табып языгыз.

Җавап: _____.

В2 19 нчы жөмлэдән *җавап* сүзенә **антоним** булган берәмлекне табып языгыз.

Җавап: _____.

В3 2 нче жөмлэдән **санны** табып языгыз.

Җавап: _____.

В4 8 нче жөмлэдән **исемне** табып языгыз.

Җавап: _____.

В5 3 - 5 нче жөмлэләр арасыннан тиндәш кисәкләр булган жөмлэләрнең номерын языгыз.

Җавап: _____.

В6 1- 3 нче жөмлэләр арасыннан **сорау жөмләнең** номерын языгыз.

Җавап: _____.

В7 **Аерымланган хәлгә** бәйле куелган өтерләрнең номерын языгыз.

Татарстаннан Ленар Самат улы Вәлиев, (1) Иоханн Себостьян Бах сонаталарын башкарып, (2) беренче урынны алды, (3) - диделәр.

Җавап: _____.

В8 6- 8 нче жөмлэләр арасыннан **туры сөйләмле** жөмләнең номерын языгыз.

Җавап: _____.

В9 9 нчы жөмлэдә ничә **гади жөмлә** бар? Җавапны сан белән языгыз.

Җавап: _____.

B10 21 нче жөмлөдөгө **эйтелеше язылышына** туры килмэгән сүзне табып языгыз.

Жавап: _____.

B11 19 нчы жөмлөдө <...> тамгасы урынына кайсы **тыныш билгесе** куелырга тиеш? Жавапны сүз белән языгыз.

Жавап: _____.

B12 Тиндәш кисәкләргә бәйле куелган тыныш билгеләренен номерларын языгыз.

Дәресләрне, (1) музыканы, (2) котлауларны ташлыйм да ... (3)

Жавап: _____.